

СПОГАДИ ПРО НАСТАВНИКА

Світлана ПРОСКУРОВА (Кіровоград)

Стаття присвячується пам'яті наставника, колеги, доктора історичних наук, професора Володимира Володимировича Крутікова.

Ключові слова: пам'ять, alma mater, історіографія, культурна традиція, полікультурність.

Статья посвящается памяти наставника, коллеги, доктора исторических наук, профессора Владимира Владимировича Крутикова.

Ключевые слова: память, alma mater, историография, культурная традиция, поликультурность.

The article dedicated to the memory mentor, colleague, doctor of historical sciences, professor Vladimir Krutikov.

Key words: memory, alma mater, historiography, cultural tradition, multiculturalism.

Серед галереї портретів “корифеїв” нашого факультету світліша Володимира Володимировича Крутікова виділяється живим, допитливим, дещо колючим поглядом інтелектуала. А яким він залишився в пам’яті колпшніх студентів і колег?

Я не поділяла б мої спогади про Володимира Володимировича на різні періоди (адже я була як його студенткою, так і колегою). Хочу зазначити, що до студентів, яким пощастило працювати під його науковим керівництвом, він ставився саме як до майбутніх колег – з неодмінною повагою і щирістю, щедро ділячись із нами своїми ідеями, методами та прийомами наукової роботи, книгами з власної бібліотеки.

Доля звела мене з Володимиром Володимировичем на піку його науково-педагогічної кар’єри, коли його, молодого кандидата історичних наук Дніпропетровського університету, 1979 року запросили викладати на нашому новоствореному факультеті історіографію історії СРСР.

Запам’яталося, як у ході семінарських запитань і студентських наукових конференцій він постійно приділяв увагу розкриттю наукового потенціалу студентів, виявляючи й розвиваючи в них схильність і задатки до вивчення тієї чи іншої історіографічної проблеми, пропонував такі теми робіт, які відповідали б науковим інтересам і вподобанням науковців-початківців. Я із вдячністю згадую, як Володимир Володимирович запропонував мені (тоді третьокурсниці) писати курсову роботу саме під його керівництвом. Одразу зауважу, що тоді ми сприймали таку пропозицію за честь і докладали неабияких зусиль, щоб не підвести керівника.

У ту пору я цілі дні проводила в науковій бібліотеці, зачитуючись мемуарною літературою, тому запропонована тема – “Участь творчої інтелігенції в першій російській революції” – припала мені до душі. Володимир Володимирович особисто відвів мене до обласного архіву, познайомив з архіваріусом, порадив, як правильно працювати з джерелами, ретельно правив чернетки, підказував нові сюжетні ходи, умів захопити новими ідеями.

Довідавшись про те, що мій батько обіймав посаду голови обласного осередку товариства радянсько-болгарської дружби, Володимир Володимирович запропонував писати диплом на тему українсько-болгарських культурно-історичних зв’язків. Зацікавленість Володимира Володимировича історією болгарських поселень у Вільшаиському районі сприяла моїй поїздки в село Добра, де я познайомилася з болгарською автентикою (можливо, саме тоді й виник у мене інтерес до етиології).

Доля склалася так, що 1992 року, після повернення до Кіровограда, ми з Володимиром Володимировичем стали колегами. Кілька років роботи на кафедрі народознавства та додаткових історичних дисциплін і близьке

сусідство (ми мешкали в сусідніх під'їздах) тільки сприяли зміцненню теплих стосунків між нами.

Ніколи не пам'ятаю наставника заклопотаним і метушливим. Не думаю, що був він заважачий менше, ніж його колеги, але працював якось напрощуд легко, невимушено, керуючись кредо когось з великих: "Ніколи не вдавай, що ти тяжко працюєш – майстерність має бути непомітною".

Це були неспривіті 90-ті з економічними негараздами, зокрема, затримками зарплаті. Доводилося братися за невластиві для інтелектуала справи, приміром, за ремонт кабінетів кафедр, під час якого Володимир Володимирович разом із сином Юрком продемонстрував колегам майстер-клас ремонтних робіт.

Поза роботою Володимир Володимирович знаходив втіху в спілкуванні із сім'єю, до кола якої входили також домашні улюбленці – кіт і неймовірно симпатичний пес породи "водолаз". Про їхні витівки він міг розповідати протягом всієї дороги на роботу. У ставленні Володимира Володимировича до тварин виявлявся той особливий гуманізм, властивий лише обраним – розуміти в "їшому" - "їшого".

Якщо коротко охарактеризувати культуру традицію, з якої взяв початок Володимир Володимирович як людина й історик, то це полікультурність. Він був людиною кількох культурних світів – українського (його *alma mater* – Львівський університет), російського (етнічний росіянин) і кавказького (дружина мала грузинські корені). Позиція "свого серед чужих і чужого серед своїх" була водичас незручною і вигідною для інтелектуала, бо допомагала критично переосмислити своє минуле. Ному було властивим, за влучним висловом Ярослава Грицака, "ставити до історії запитання і вимагати від неї відповіді".

Ні, ми не творимо собі кумирів, ми лише прагнемо віднайти в особі наставника моральні орієнтири, відправну точку, від якої слід рухатися вперед.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Проскурова Світлана Володимирівна – кандидат історичних наук, доцент кафедри історії Українн КДПУ ім. В. Винниченка.

Наукові інтереси: етнологія; усна історія, етнопсихологія, зокрема проблемні етнокультурної ідентичності українців.